

บทที่ 2

เศรษฐกิจของภาคกลาง

การนำเสนอเนื้อหาของบทนี้จะเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของเศรษฐกิจของภาคกลาง และการลงทุนเพาะปลูกพืชต่าง ๆ ที่เกษตรกรภาคกลางนิยมปลูก ดังต่อไปนี้

ลักษณะเศรษฐกิจทั่วไปของภาคกลาง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้แบ่งพื้นที่เพาะปลูกทั่วประเทศออกเป็นเขตเกษตรเศรษฐกิจ (agroeconomic zones) ทั้งหมด 19 เขต ครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ในแต่ละเขตประกอบไปด้วยจังหวัดต่าง ๆ ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้เหมือนกัน คือ ประเภทที่ดิน ระดับฝนตก การแบ่งฤดูกาลเพาะปลูก ระดับการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ ลักษณะการผลิตของไร่นา ระดับรายได้และการคมนาคมขนส่งที่มีอยู่ สำหรับพื้นที่เพาะปลูกภาคกลางแบ่งออกเป็นเขตเกษตรเศรษฐกิจได้ทั้งหมด 7 เขต รวมทั้งหมด 25 จังหวัด มีประชากรทั้งหมดประมาณเจ็ดล้านคนเศษ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2528 : 84)

ในปี 2527 ภาคกลางมีเนื้อที่ทั้งหมด 64,938,253 ไร่ แบ่งเป็นเนื้อที่ถือครองการเกษตรประมาณ 44 เปอร์เซ็นต์ เนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือเป็นเนื้อที่ไม่ได้ถือครองเพื่อทำการเกษตรประมาณ 31 เปอร์เซ็นต์ ปี 2527 เนื้อที่ป่าไม้ได้ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อที่ป่าไม้ในปี พ.ศ. 2519 ซึ่งมีเนื้อที่ป่าไม้ ประมาณ ถึง 33 เปอร์เซ็นต์ ของเนื้อที่ภาคกลางทั้งหมด ปรากฏว่าเนื้อที่ป่าไม้ได้ลดลงถึง 24 เปอร์เซ็นต์ ในช่วงเวลา 10 ปี ขณะที่เนื้อที่ไม่ได้ถือครองเพื่อทำการเกษตรกลับเพิ่มขึ้นถึง 30 เปอร์เซ็นต์ ส่วนเนื้อที่ถือครองการเกษตรไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก ปรากฏการณ์นี้

แสดงว่า อุปสงค์การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรบริเวณภาคกลาง ได้คงตัวอยู่ขณะที่อุปสงค์การใช้ที่ดินเพื่อการอื่น ได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ดังรูปภาพที่ 2.1

กรรมสิทธิ์ในเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร แบ่งออกเป็นเนื้อที่ของตนเองได้ประมาณ 72 เปอร์เซ็นต์ และเป็นเนื้อที่ของผู้อื่นประมาณ 28 เปอร์เซ็นต์ เกษตรกรภาคกลางโดยเฉลี่ยมีรายได้ครัวเรือนละ 33,722 บาทต่อปี (ตัวเลขในปีการเพาะปลูก 2525/26) สูงกว่าภาคอื่น ๆ รายได้ส่วนใหญ่ได้มาจากการเพาะปลูก 87 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาได้มาจากการทำปศุสัตว์ประมาณ 12 เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือได้มาจากอื่น ๆ พืชที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรภาคกลางมากที่สุดคือข้าว ถัดมาคือ อ้อย โรงงาน มันสำปะหลัง และข้าวโพด ส่วนเงินลงทุนในการเพาะปลูกพืชต่าง ๆ สัดส่วนมากที่สุดก็คือค่าใช้จ่ายจ้างแรงงานและเครื่องจักรมีจำนวนประมาณ 36 เปอร์เซ็นต์ของต้นทุนทั้งหมด ค่าปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอกเป็นอันดับสอง ส่วนการกักหนี้ยืมสิน ดังแสดงในตารางที่ 2.1 และ 2.2 จะเห็นได้ว่า เกษตรกรภาคกลางมีหนี้มากกว่าภาคอื่นๆ เทียบเป็น 28.61 ของครัวเรือนในภาคกลางทั้งหมดดังตารางที่ 2.1 และส่วนมากกู้เงินจากแหล่งเงินกู้นอกสถาบันหรือนอกระบบ มีอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 30.62 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในระบบถึง 54 เปอร์เซ็นต์ หรือประมาณ 1 เท่าตัวดังแสดงในตารางที่ 2.2

พื้นที่ทั้งหมดที่แสดงในตารางที่ 2.3 ปรากฏว่า ภาคกลางมีเนื้อที่ชลประทานมากที่สุด เมื่อเทียบกับสัดส่วนของภาคอื่น ดังนั้นพื้นที่ในภาคกลางจึงเหมาะสำหรับเป็นพื้นที่เป้าหมายของการเพิ่มผลผลิตและต้นทุนการผลิต เพราะว่าการชลประทานเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ที่ได้มีการชลประทาน ก็หมายความว่าพื้นที่นั้นสามารถหาแหล่งน้ำได้ในฤดูแล้ง และสามารถควบคุมปริมาณน้ำไม่ให้มากเกินไปในช่วงฤดูฝนยิ่งกว่านั้น การชลประทานยังเป็นปัจจัยเกื้อหนุน (เช่นการใช้เมล็ดพืชพันธุ์ใหม่และปุ๋ย) จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตต่อไร่ของพืชต่างๆ ส่วนมากสูงกว่าภาคอื่น อัตราขยายตัวพื้นที่

ตารางที่ 2.1 แสดงครัวเรือนที่เป็นหนี้และจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในภาคกลางในปีการ

เพาะปลูก 2525/26

หน่วย : จำนวนครัวเรือน

รายการ	ครัวเรือนเป็นหนี้		ครัวเรือนทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	312,648	25.29	1,236,449	100
ตะวันออกเฉียงเหนือ	469,814	24.15	1,945,713	100
ภาคกลาง	251,468	28.61	878,823	100
ภาคใต้	142,206	22.77	624,466	100
รวมทั้งประเทศ	1,176,137	25.10	4,685,455	100

ที่มา : ฝ่ายวิจัยธุรกิจและสังคมเกษตรกร, กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบหนี้สินค้างชำระต้นปีของเกษตรกรแยกตามแหล่งเงินทุนระหว่าง

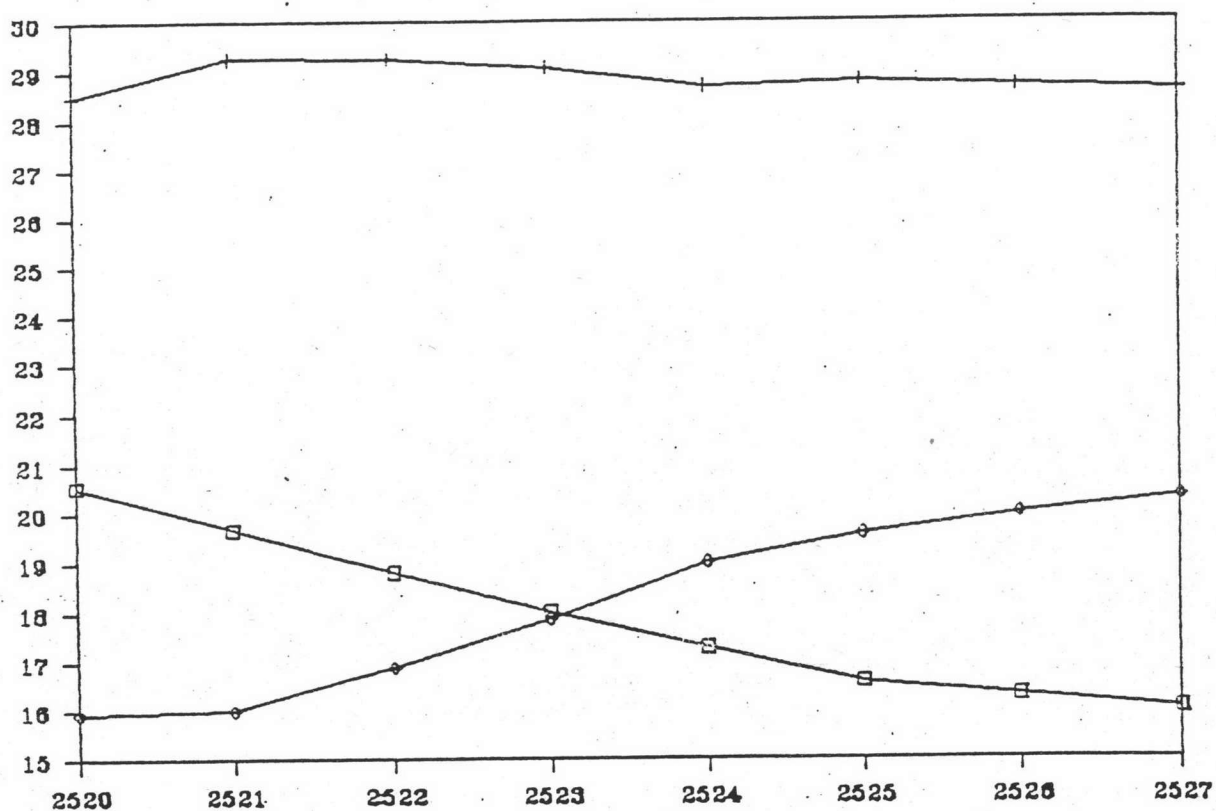
ภาคกลางกับทั้งประเทศของปีการเพาะปลูก 2525/26

ภาค	แหล่งเงินทุน			อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยต่อปี	
	นอกสถาบัน	ในสถาบัน	รวม	นอกสถาบัน	ในสถาบัน
ภาคกลาง	53.28%	46.72%	100.00	30.62%	14.23%
ทั้งประเทศ	37.78%	62.22%	100.00	29.76%	14.30%

ที่มา : ฝ่ายวิจัยธุรกิจและสังคมเกษตรกร (อ้างแล้ว)

รูปภาพที่ 2.1 การเปลี่ยนแปลงเนื้อที่ป่าไม้ เนื้อที่ถือครองการเกษตร และเนื้อที่เพื่อการอื่น ในภาคกลางตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ถึง พ.ศ. 2527

หน่วย : ล้านไร่

+ เนื้อที่ถือครองการเกษตร

□ เนื้อที่ป่าไม้

◇ เนื้อที่เพื่อการอื่น

ตารางที่ 2.3 จำนวนและร้อยละเนื้อของทั้งหมด เนื้อที่ถือครองการเกษตร เนื้อที่
ชลประทานที่สร้างเสร็จแล้ว เป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2526/27

หน่วย : พันไร่

ภาค	เนื้อที่ทั้งหมด	เนื้อที่ถือครอง ทำการเกษตร	เนื้อที่ชลประทาน สร้างเสร็จแล้ว	พื้นที่ชลประทาน ของ พื้นที่ถือครอง (ร้อยละ)	เนื้อที่ถือครอง ของ เนื้อที่ทั้งภาค (ร้อยละ)
N	106,028	27,940 (22.49)	5,111	18.29	26.35
NE	105,534	53,270 (42.88)	2,959	5.55	50.48
C	64,938	28,665 (23.07)	11,593	40.44	44.14
S	44,197	14,355	1,993	13.88	32.47
T	320,697	124,230 (100.00)	21,656	17.43	38.74

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , " สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปีเพาะปลูก
2527/28"

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละ

T เท่ากับ ทั้งทั้งประเทศ

ชลประทานในเขตภาคกลางโดยเฉลี่ยปีละ 1.8 ต่อปีในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง 2526 ในปี พ.ศ. 2526 ภาคกลางมีพื้นที่ชลประทานเกือบ 74 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่เพาะปลูกข้าว (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2528 : 194-199)

ลักษณะทั่วไปของพืชที่เกษตรกรนิยมปลูก

ภาคกลางถือว่าเป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญของพืชเศรษฐกิจต่าง ๆ อันได้แก่ ข้าว ข้าวโพด อ้อย และมันสำปะหลัง ผลผลิตของพืชเหล่านี้ที่เกษตรกรภาคกลางเก็บเกี่ยวปี ๆ หนึ่ง มีอัตราที่ค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ทั่วประเทศ ในปีเพาะปลูก 2527/28 ผลผลิตข้าวเปลือกที่เกษตรกรภาคกลางเก็บเกี่ยวมีประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ มันสำปะหลังประมาณ 37 เปอร์เซ็นต์ ข้าวโพดประมาณ 24 เปอร์เซ็นต์ และอ้อยประมาณ 68 เปอร์เซ็นต์ของผลผลิตทั้งหมด เราสามารถเรียงลำดับพืชที่เกษตรกรภาคกลางนิยมปลูกได้ดังต่อไปนี้ (เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยโดยพิจารณาพื้นที่เพาะปลูกพืชในแต่ละปี) ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด และอ้อย รายละเอียดการลงพื้นที่เหล่านี้ของเกษตรกรมีดังต่อไปนี้

1. ข้าว

ภาคกลางเป็นบริเวณเพาะปลูกเป็นอันดับหนึ่งของประเทศจนได้รับการขนานนามว่า เป็นแหล่งอู่ข้าวอู่น้ำของประเทศ (rice - bowl of the country) พื้นที่เพาะปลูกในภาคกลางส่วนใหญ่ สามารถปลูกข้าวได้ปีละ 2 ครั้งเนื่องจากมีพื้นที่ชลประทานสูง กอปรพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม การเพาะปลูกข้าวครั้งแรกเรียกว่าข้าวนาปี ซึ่งเริ่มปลูกประมาณเดือนเมษายน หรือ พฤษภาคมของทุกปี ขึ้นอยู่กับว่า ฝนจะตกช้าหรือเร็ว ใช้เวลาตั้งแต่เริ่มการเพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวเป็นเวลา 6 เดือน ส่วนการปลูกครั้งที่สองเรียกว่าข้าวนาปรัง เริ่มปลูกประมาณเดือนธันวาคมหรือมกราคม เฉพาะพื้นที่ที่มีน้ำปริมาณเพียงพอในฤดูแล้ง ใช้เวลาตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวประมาณ 4 เดือน

014089

การลงทุนในการเพาะปลูกระหว่างข้าวนาปีกับข้าวนาปรัง สามารถเปรียบเทียบได้จากตารางที่ 2.4 กับ 2.5 จะเห็นได้ว่า การลงทุนในการเพาะปลูกข้าวนาปรังจะสูงกว่าข้าวนาปีถึง 58 เปอร์เซ็นต์ เพราะการเพาะปลูกข้าวนาปรังนั้นเกษตรกรได้ลงทุนในเมล็ดพันธุ์และยาปราบศัตรูพืชมากกว่าข้าวนาปี สัดส่วนการลงทุนในปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืชของข้าวนาปรัง มีจำนวนประมาณ 15.8 และ 3.9 เปอร์เซ็นต์ของการลงทุนทั้งหมด ขณะที่ข้าวนาปีลงทุนในปัจจุบันการผลิตทั้งสองนี้เพียง 5 และ 1 เปอร์เซ็นต์ของการลงทุนทั้งหมด ซึ่งส่งผลให้ผลผลิตไร่ของข้าวนาปรังสูงกว่าข้าวนาปี สัดส่วนการลงทุนในค่าใช้จ่ายแรงงานและเครื่องจักรของข้าวทั้งสองอยู่ในอัตราที่ใกล้เคียง และเป็นอัตราการลงทุนสูงที่สุดของการลงทุนทั้งหมดในปัจจุบันการผลิตของข้าวแต่ละประเภท การลงทุนในข้าวนาปีและข้าวนาปรังของเกษตรกรภาคกลาง สูงกว่าภาคอื่น โดยเฉพาะปัจจัยการผลิตปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ทำให้ผลผลิตต่อไร่ของข้าวทั้งสองในภาคกลางสูง เป็นอันดับสามเมื่อเทียบกับผลผลิตต่อไร่ของประเทศอื่น ๆ แต่ยังต่ำกว่าประเทศจีนและอินโดนีเซีย ดังตารางที่ 2.6 ผลผลิตต่อไร่ของภาคกลางในปี 2526 เท่ากับ 435 กก. ซึ่งต่ำกว่าประเทศอินโดนีเซีย และจีนที่มีผลผลิตต่อไร่ เท่ากับ 603 กก. และ 881 กก. ตามลำดับ

จากรูปภาพที่ 2.2 และ 2.3 ปรากฏว่า การเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูกของข้าวนาปีในช่วง พ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2528 ค่อนข้างจะไม่แน่นอน ขณะที่พื้นที่เพาะปลูกของข้าวนาปรังกลับเพิ่มขึ้นมาตลอด แต่เริ่มคงตัวในปี พ.ศ. 2527

2. ข้าวโพด

ข้าวโพดที่เกษตรกรภาคกลางนิยมปลูก คือ ข้าวโพดไร่สำหรับเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีอยู่ 2 ชนิด คือ ข้าวโพดไร่ชนิดหัวบวมและชนิดหัวแข็ง แหล่งผลิตข้าวโพดที่สำคัญของภาคกลางอยู่ในจังหวัดลพบุรี สระบุรี นครสวรรค์ และเพชรบูรณ์ โดยเฉพาะจังหวัดลพบุรี และสระบุรี เป็นแหล่งผลิตข้าวโพดที่ใหญ่ที่สุดในภาคกลางในปีเพาะปลูก 2527/28 ทั้งสองจังหวัดเก็บเกี่ยวข้าวโพดได้ถึง 3.86 และ 1.77 แสนตัน

ตารางที่ 2.4 ต้นทุนการผลิตข้าวเปลือกนาปี ในภาคกลางของปีการเพาะปลูก 2527/28

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	เปอร์เซ็นต์
ต้นทุนผันแปร		
- ค่าแรงงานและเครื่องจักรในการเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยว	602	63.60
- ค่าวัสดุ		
- ค่าเมล็ดพันธุ์	44	4.60
- ค่าปุ๋ย (คอก + เคมี)	47	5.00
- ค่ายาปราบศัตรูพืช	9	1.00
- ค่าวัสดุอื่น ๆ	8	0.80
- ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	49	5.00
ต้นทุนคงที่	189	20.00
รวมต้นทุนรวมทั้งหมด	948	100.00

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, "ต้นทุนการผลิตข้าวนาปีเพาะปลูก 2526/27"

ตารางที่ 2.5 ต้นทุนการผลิตข้าวนาปรังในภาคกลางของปีการเพาะปลูก 2526

รายการ	จำนวนเงิน	เปอร์เซ็นต์
ต้นทุนผันแปร		
-ค่าแรงงานและเครื่องจักร ในการเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยว	900.43	58.00
-ค่าวัสดุ		
-ค่าเมล็ดพันธุ์	70.00	4.60
-ค่าปุ๋ย	245.00	15.80
-ยาปราบศัตรูพืช	61.00	3.90
-ค่าวัสดุอื่น ๆ	57.00	3.80
-ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	61.00	3.90
ต้นทุนคงที่	158.00	10.00
รวมต้นทุนทั้งหมด	1,552.43	100.00

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร "ต้นทุนการผลิตข้าวนาปรัง ปีการเพาะปลูก 2528"

ตารางที่ 2.6 เปรียบเทียบผลผลิตต่อไร่ของข้าวในภาคกลางกับประเทศอื่นใน พ.ศ. 2526

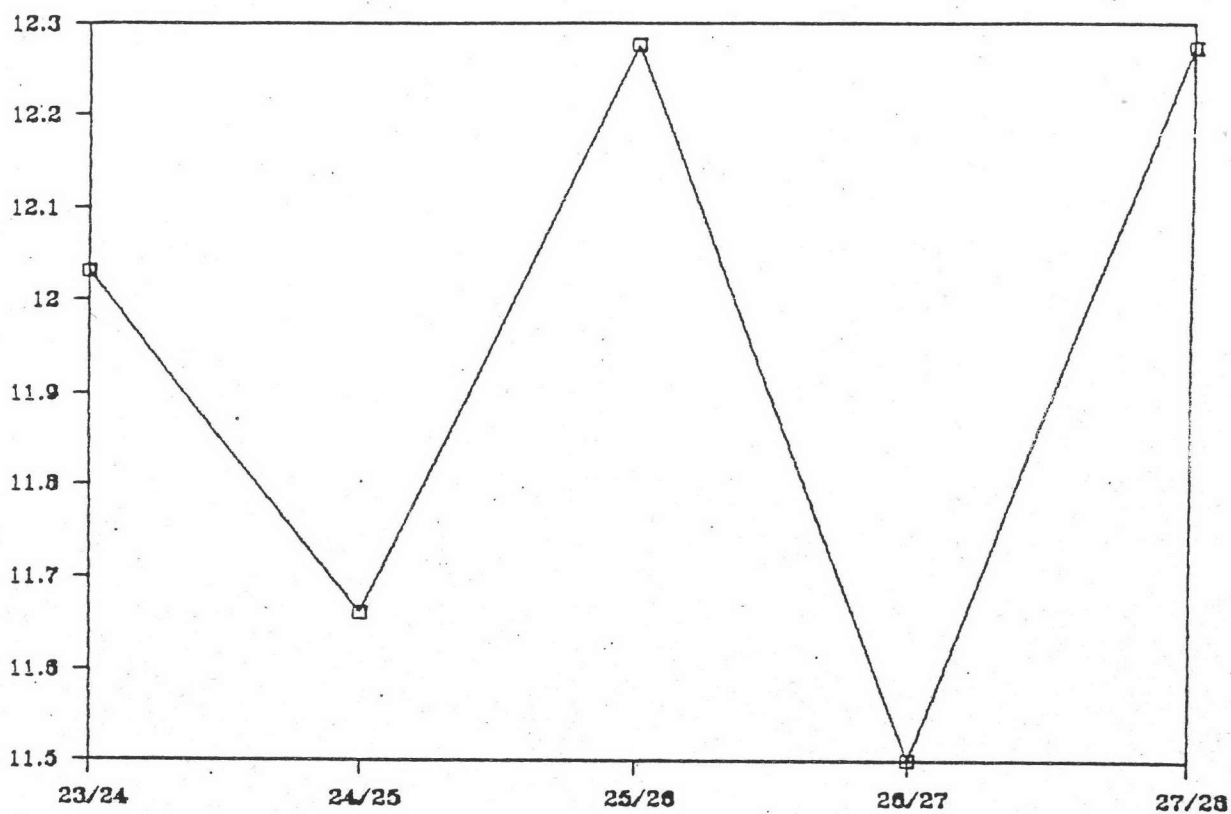
ประเทศ	ผลผลิต (ตัน/ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
สาธารณรัฐประชาชนจีน	172,184	881
อินเดีย	90,000	351
อินโดนีเซีย	34,300	603
บังคลาเทศ	21,700	328
ภาคกลางของประเทศไทย	15,823	435

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, "สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปีการเพาะปลูก
2527/28"

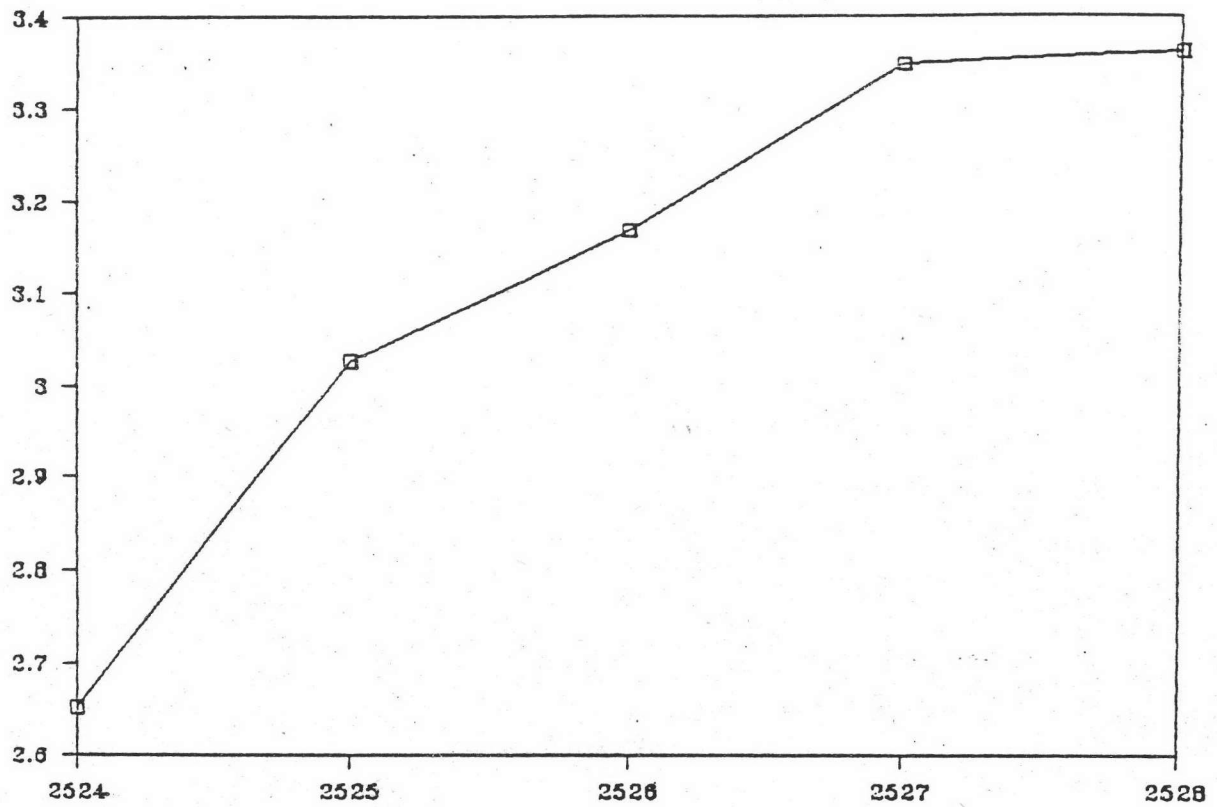
รูปภาพที่ 2.2 การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เพาะปลูกของข้าวนาปีในภาคกลางตั้งแต่ปีการ

เพาะปลูก 2523/24 ถึง 2527/28

หน่วย : พันไร่

รูปภาพที่ 2.3 การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปรังในภาคกลางตั้งแต่ปี พ.ศ.
ปลูก 2524 ถึง 2528
หน่วย : พันไร่

ข้าวโพดเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ทั้งปี โดยเฉพาะในเขตภาคกลาง ซึ่งมีการชลประทานดีกว่าภาคอื่น ช่วงเวลาการปลูกข้าวโพดมีอยู่ 2 ช่วง ช่วงแรกเริ่มปลูกเมื่อต้นฤดูฝน คือ ประมาณเดือน เมษายน และพฤษภาคม ขึ้นอยู่กับว่าฝนจะตกช้าหรือเร็วในแต่ละเขต ช่วงสองจะปลูกปลายฤดูฝนประมาณเดือนสิงหาคม ระยะเวลาเริ่มเพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวข้าวโพดประมาณ 4 เดือน

สำหรับการลงทุนในการเพาะปลูกข้าวโพดของเกษตรกรภาคกลางในปีเพาะปลูก 2526/27 ค่าแรงงานและเครื่องจักรมีจำนวนสูงมากที่สุด และมีสัดส่วนที่สูงกว่าพืชอื่น ส่วนการลงทุนในปุ๋ยและยาฆ่าแมลงมีไม่มากนักเพียง .6 และ .4 เปอร์เซ็นต์ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด แต่การลงทุนในเมล็ดพืชสูงกว่าปุ๋ยและยาฆ่าแมลงประมาณ 4 ถึง 7 เปอร์เซ็นต์ของการลงทุนทั้งหมดดังตารางที่ 2.7

โดยปกติ เกษตรกรภาคกลางจะลงทุนในปัจจุบันการผลิตของการเพาะปลูกข้าวโพดสูงกว่าภาคอื่น ดังแสดงในตารางที่ 2.8 ต้นทุนการผลิตต่อไร่ในปีเพาะปลูก 2527/28 ในภาคกลาง สูงถึง 692.64 บาท ซึ่งมากกว่าต้นทุนการผลิตต่อไร่ในภาคอื่น เป็นผลให้ผลผลิตต่อไร่ของข้าวโพดในภาคกลาง (402 กก.) สูงกว่าภาคอื่นตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามผลผลิตต่อไร่ของข้าวโพดในภาคกลางยังต่ำอยู่ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุดของโลก ในปี พ.ศ. 2526 ประเทศสหรัฐฯ มีผลผลิตต่อไร่ประมาณ 819 กก. ขณะที่ภาคกลางมีผลผลิตต่อไร่ในปีพ.ศ. 2526 เพียง 370 กก. ห่างกันประมาณ 126 เปอร์เซ็นต์ เพราะเกษตรกรบางส่วนยังนิยมใช้พันธุ์พื้นเมืองในการเพาะปลูกข้าวโพดอยู่ (สมภพ มานะรังสรรค์ 2528 : 149) นอกจากนี้การผลิตข้าวโพดยังประสบปัญหาเรื่องคุณภาพด้วย แต่ต้นทุนการผลิตข้าวโพดนั้นจะต่ำกว่า ต้นทุนการผลิตของข้าว มันสำปะหลังและอ้อย อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่จูงใจให้เกษตรกรภาคกลางนิยมปลูกข้าวโพด ดังรูปภาพที่ 2.4 ซึ่งจะเห็นได้ว่า พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ตารางที่ 2.7 ต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของภาคกลางในปีการเพาะปลูก 2526/27

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	เปอร์เซ็นต์
- ต้นทุนผันแปรต่อไร่		
- ค่าแรงงานและเครื่องจักร	496	76.0
- ค่าวัสดุ		
- ค่าเมล็ดพืช	21	3.2
- ค่าปุ๋ย - เคมี	4	.6
- ค่ายาปราบศัตรูพืช	3	.4
- ค่าวัสดุอื่น	5	.8
- ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	24	3.6
- ต้นทุนคงที่ต่อไร่	103	15.4
- รวมต้นทุนทั้งหมดต่อไร่	655	100.0

ที่มา : สำนักเศรษฐกิจการเกษตร , "ต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการเพาะปลูก 2526/27"

ตารางที่ 2.8 ต้นทุนการผลิตและผลผลิตต่อไร่ของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในปีเพาะปลูก

2527/28

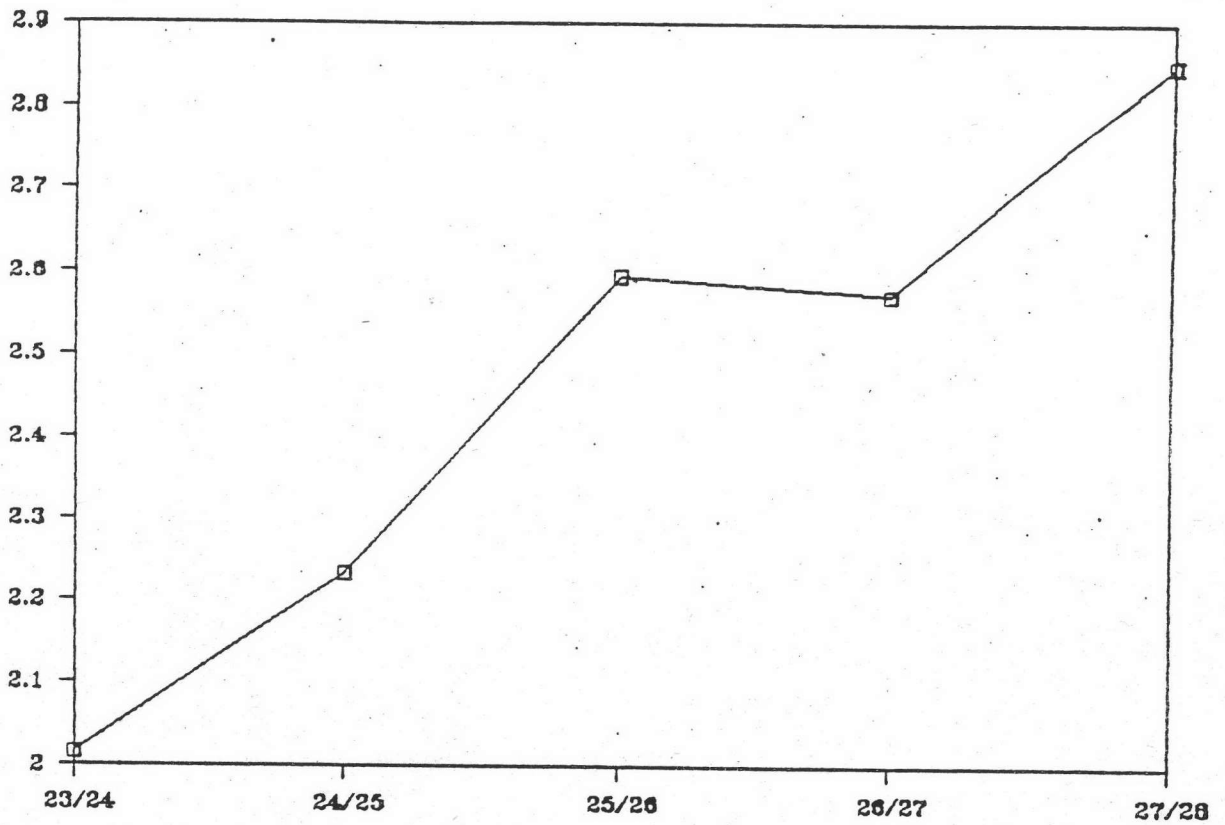
ภาค	ผลผลิตต่อไร่ (กก. / ไร่)	ต้นทุนการผลิตต่อไร่ (บาท / ไร่)
ตะวันออกเฉียงเหนือ	387	679.13
เหนือ	383	666.62
กลาง	402	692.64
ใต้	-	-
เฉลี่ยทั่วประเทศ	389	679.51

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ตั้งที่ได้เข้ามาแล้ว)

รูปภาพที่ 2.4 : การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เพาะปลูกของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในภาคกลาง

ตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2523/2524 ถึง 2527/2528

หน่วย : พันไร่

3. อ้อย

อ้อยเป็นพืชที่มีคุณประโยชน์นานัปการ ไม่เพียงแต่นำไปแปรรูปเป็นน้ำตาลแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นอีก เช่น ใช้ผลิตแอลกอฮอล์ ใช้เป็นวัตถุดิบ สำหรับผลิตสารเคมีบางชนิด เป็นต้น แหล่งเพาะปลูกอ้อยของประเทศส่วนใหญ่อยู่บริเวณภาคกลาง ซึ่งมีเนื้อที่เพาะปลูกอ้อยถึง 70 เปอร์เซ็นต์ ของเนื้อที่เพาะปลูกอ้อยทั้งหมด จังหวัดที่นิยมปลูกมาก คือ จังหวัดกาญจนบุรี และสุพรรณบุรี

ยิ่งกว่านั้น อ้อยยังเป็นพืชที่ปลูกง่าย มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมกายภาพที่ไม่เหมาะสมได้ดี โดยเฉพาะพื้นที่ที่ขาดน้ำหรือมีปริมาณน้ำมากเกินไป อ้อยให้ผลผลิตและผลตอบแทนในปริมาณพอสมควร เพราะอ้อยมีตลาดรับซื้อแน่นอน ราคาที่เกษตรกรได้รับนั้น ใช้วิธีแบ่งผลประโยชน์ 70:30 กล่าวคือ 70 เปอร์เซ็นต์ของรายได้สุทธิเป็นของชาวไร่ ที่เหลือ 30 เปอร์เซ็นต์เป็นของโรงงาน อ้อยเมื่อปลูกครั้งหนึ่งแล้วสามารถเก็บเกี่ยวได้อีก ถึง 3 ครั้ง เกษตรกรเสียค่าพันธุ์พืชเฉพาะครั้งแรก ไม่เหมือนพืชไร่อื่น ๆ ที่ต้องปลูกใหม่ เกษตรกรภาคกลางนิยมปลูกอ้อยตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน โดยอาศัยชลประทานเข้าช่วย เพื่อให้อ้อยสามารถตั้งลำต้นได้ก่อนที่ฤดูฝนจะมาถึง อายุการเก็บเกี่ยวอยู่ระหว่าง 8-11 เดือน

การลงทุนในการเพาะปลูกอ้อยของเกษตรกรภาคกลาง จะสูงกว่าพืชชนิดอื่น ๆ ดังตารางที่ 2.8 จะเห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตอ้อยรวมทั้งหมดต่อไร่เท่ากับ 1,835 บาท ซึ่งสูงกว่าพืชชนิดอื่น เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนต่อไร่ของข้าวนาปีเท่ากับ 948 บาท, ของข้าวนาปรัง 1552.43 บาท และของข้าวโพด 655 บาท เนื่องจากการลงทุนในพันธุ์อ้อยครั้งเดียว สามารถใช้เพาะปลูกได้ถึง 3 ครั้ง หลังจากเพาะปลูกครั้งแรกแล้ว เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยจำนวนมากสูงถึง 12 เปอร์เซ็นต์ของต้นทุนทั้งหมด ทำให้ต้นทุนการผลิตของอ้อยค่อนข้างสูง แต่ให้ผลผลิตต่อไร่ยังไม่สูงเท่าใดนัก โดยเฉพาะ

เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ผลิตรายใหญ่ ดังตารางที่ 2.10 ในปี 2526 ผลผลิตของภาคกลาง ในประเทศไทยมีเพียง 7,043 กก./ต่อไร่ ซึ่งเป็นจำนวนต่ำสุดของประเทศผู้ส่งออกสำคัญ และห่างจากผู้ส่งออกอันดับหนึ่ง คือ เม็กซิโก ถึง 36-42 เปอร์เซ็นต์

นอกจากนี้แล้ว การเพาะปลูกอ้อยยังมีปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ความแปรปรวน ไม่แน่นอนของสถานการณ์ด้านตลาดน้ำตาลโลก ซึ่งมีผลกระทบต่อราคาอ้อยและพื้นที่ เพาะปลูก ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 1.2 และรูปภาพ 2.5 แสดงว่าในในช่วง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ราคาส่งออกน้ำตาลโลกได้ลดลง 21.6 เปอร์เซ็นต์ ส่งผลกระทบให้ ราคาอ้อยและพื้นที่เพาะปลูกมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปีการเพาะปลูก พ.ศ. 2524/25

4. มันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญพืชหนึ่ง ที่นารายได้เข้าประเทศปี ๆ หนึ่ง ไม่ต่ำกว่าหมื่นล้านบาท ซึ่งส่วนมากส่งออกในรูปมันอัดเม็ดมากที่สุด ตามด้วยมันเส้น เพื่อนำไปใช้เป็นอาหารสัตว์ ตลาดผู้ซื้อที่สำคัญคือ กลุ่มประชาคมยุโรป (EEC) ปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตอันดับสองของโลกรองจากประเทศบราซิล และผลผลิตต่อไร่ก็ยังอยู่ในอันดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก

นอกจากนั้น มันสำปะหลังยังเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ดี ในที่มีอุณหภูมิสูงเกษตรกร นิยมปลูกมันสำปะหลัง เพราะ เป็นพืชปลูกง่ายทนต่อความแห้งแล้งได้ดี เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ เพาะปลูกมันสำปะหลังพันธุ์หัวใช้ในอุตสาหกรรมและใช้เลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลังนั้น สามารถปลูกได้ตลอดปี เริ่มปลูกในเดือนเมษายนและพฤษภาคม และใช้ระยะเวลา เพาะปลูกนานถึง 12 เดือน

ภาคกลางมีเนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังมากเป็นอันดับ 2 รองจากภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. 2528 เกษตรกรภาคกลางปลูกมันสำปะหลัง เป็นเนื้อที่

ตารางที่ 2.9 ต้นทุนการผลิตอ้อยเฉลี่ยทุกรุ่นในภาคกลางปีเพาะปลูก 2527/28

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	เปอร์เซ็นต์
ต้นทุนรวมทั้งหมดต่อไร่	1,835	100.0
-ค่าแรงงานและเครื่องจักร	506	28.0
-ค่าพันธุ์	158	8.6
-ค่าพันธุ์ปลูกซ่อม	16	.9
-ค่าปุ๋ย	215	12.0
-ค่ายาปราบศัตรูพืช	38	2.0
-อื่น ๆ	902	48.5

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, "ต้นทุนการผลิตอ้อย ปีเพาะปลูก 2526/27"

ตารางที่ 2.10 ผลผลิตอ้อยเฉลี่ยต่อไร่ของประเทศผู้ส่งออกสำคัญ ในปี 2526

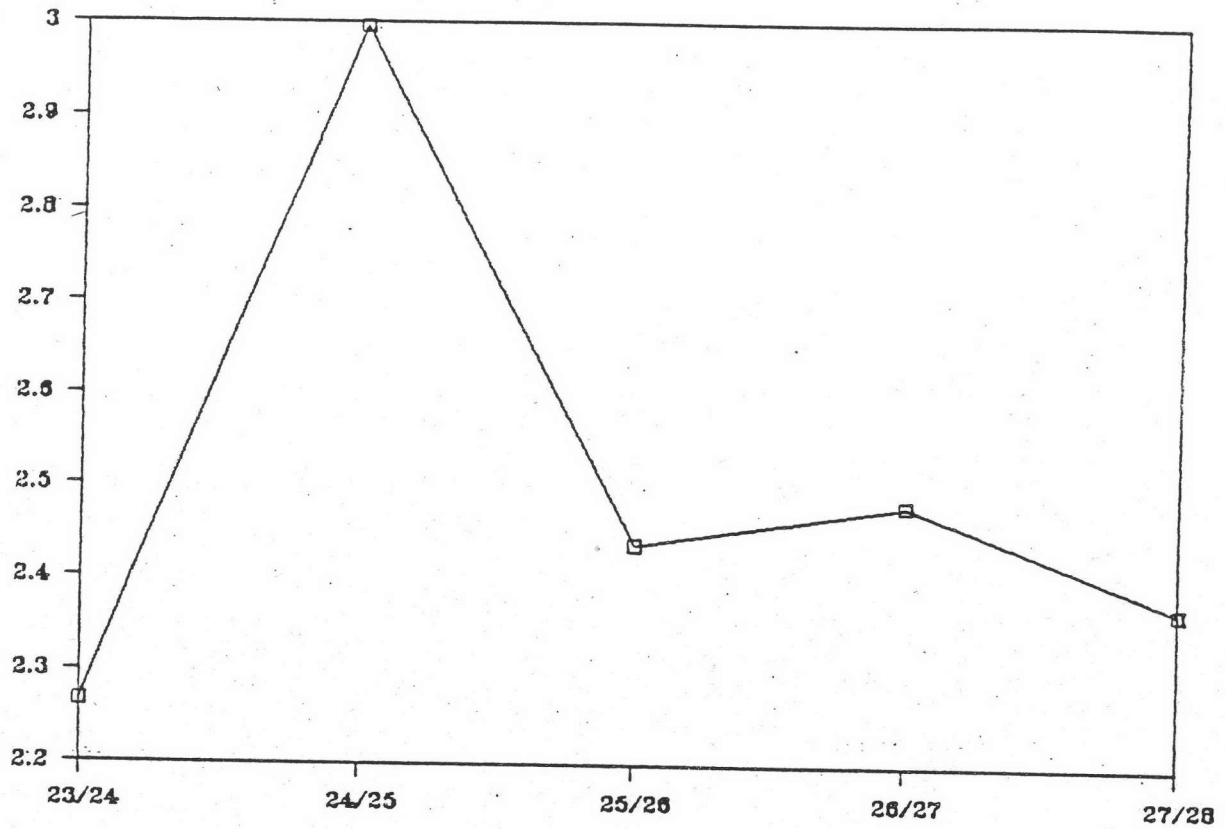
หน่วย : กก. / ไร่

ชื่อประเทศ	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่
คิวบา	8,585
เม็กซิโก	11,077
บราซิล	9,888
สาธารณรัฐประชาชนจีน	8,227
ประเทศไทย (ภาคกลาง)	7,043

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, "สถิติการเพาะปลูกของประเทศไทย ปีการเพาะปลูก 2527/28"

รูปภาพที่ 2.5 : การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เพาะปลูกของอ้อยโรงงานในภาคกลางตั้งแต่ปี
การเพาะปลูก 2523/24 ถึง 2527/28

หน่วย : พันไร่

ประมาณสามล้านสองแสนกว่าไร่ จังหวัดที่ปลูกมากที่สุด คือ ระยอง ถัดมาก็คือชลบุรี การลงทุนในการเพาะปลูกมันสำปะหลังสูงกว่าข้าวโพดไม่มากนัก ค่าใช้จ่ายที่จำนวนมากที่สุดเป็นค่าแรงงานและเครื่องจักร สัดส่วนการลงทุนในเมล็ดพันธุ์พืชมันสำปะหลังสูงกว่าในปุยและยาปราบศัตรูพืชดังตารางที่ 2.11 การเปลี่ยนแปลงเนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังในภาคกลาง ในช่วงปี พ.ศ. 2525 ถึง 2528 ค่อนข้างคงตัวดังรูปภาพที่ 2.6 แต่ผลผลิตต่อไร่มีแนวโน้มลดลงจาก 3,084 กก. ในปี 2525 เหลือเป็น 2,298 กก. ในปี 2528 หรือ ลดลงมาประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ในช่วงเวลา 4 ปี

ตารางที่ 2.11 สัดส่วนต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังในภาคกลางของปีการเพาะปลูก 2527

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	เปอร์เซ็นต์
ต้นทุนมันแปร		
-ค่าแรงงานและเครื่องจักร ในการเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยว	730.18	65.91
-ค่าวัสดุ		
-ค่าเมล็ดพันธุ์	71.76	6.48
-ค่าปุ๋ยเคมี	35.14	3.17
-ค่ายาปราบศัตรูพืช	25.11	2.27
-ค่าอุปกรณ์การเกษตร	7.39	0.67
-ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	114.28	10.32
ต้นทุนคงที่	123.92	11.19
ต้นทุนรวมทั้งหมด	1,107.78	100.00

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, "ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปีเพาะปลูก 2527"

รูปภาพที่ 2.6 : พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังในภาคกลาง ตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2523/24 ถึง 2527/ 28

หน่วย : พันไร่

